

paratges

• revista d'*IPCENA* • segon semestre • any 2008 • preu 4€

• número 41

**La persecució
política i injusta
de l'óssa Hvala**

• Institució de Ponent per a la Conservació i l'Estudi de l'Entorn Natural •

• Adreça social •

Plaça Gramàtics, 2 ~ baixos 25002 Lleida

• Telèfon i fax • 973 263 793

• Internet •

ipcena.org ~ ipcena@ipcena.org

• Adreça de la secció IPCENA Èth Paum a l'Aran

Apartat de Correus, 162 • 25530 Vielha

• Telèfon • 973 642 469

IPCENA és una organització ecologista sense ànim de lucre, fundada l'any 1990, creada per a la conservació, difusió i l'estudi de la natura.

És membre de la EdC, Federació Ecologistes de Catalunya i de la Plataforma per a la Reducció de Residus, entre d'altres.

Són entitats associades a IPCENA: GDMS de la Segarra, Gençana, La Banqueta i Raspinel·l.

Junta Directiva:

Presidència • Antoni Lladonosa

Vicepresidència • David Colell

Secretaria General • Joan Vázquez

Tresoreria • Antoni Rodríguez

Secretaria • Carles Solà

Vocalia • Albert Sater, Manel Amorós.

Redacció • David Colell, Laia Roset, Joan Vázquez i membres de les plataformes contràries a Gran Scala.

Correcció • David Colell

Fotografia • David Colell, Laia Roset, Joan Vázquez, Juanma Orta, ACN.

Il·lustracions • Ermengol, Jordi Balasch i Daniel Olivera.

Disseny i maquetació • MeG

Impressió • Serper

Dipòsit legal • I-1484-91

Núm. exemplars • 500

IPCENA no comparteix necessàriament les opinions expressades en els articles signats pels seus autors/es. Qualsevol il·lustració o text no pot ser reproduït sense l'autorització expressa dels seus autors/es.

IPCENA

Entitat amiga de l'ós

Entitat federada a:

Imprès en paper reciclat

••••• sumari • sumari • sumari • sumari •••••

r a r a a v i s c a t x o n d i s

Comencen les primeres obres per enderrocar el monolít de la plaça cervantes

3 Editorial

- Caçadors 5, óssos 0

4 Informe

- El perquè de la persecució política de l'ós 4-9
- REE amenaça de nou amb l'autopista elèctrica de Ponent 10-11
- La CE condemnarà l'Estat pel Segarra-Garrigues 12-13
- Pedreres, graveres i abocaments de runa destrueixen l'Alt Urgell 14
- XI Fira Natura. Una nova edició plena de novetats 15

16 Pòster d'educació ambiental

- S.O.S Hvala. Conèixer els óssos per respectar-los 16-17

18 Defensa ambiental

- Neix l'agrupació social "Lleida Ambiental" 18
- La polèmica variant sud torna a amenaçar l'Horta de Lleida 19
- La CAG contamina el Segre, un cop més 20
- Greus irregularitats urbanístiques de Pavigar 21
- Baqueira vol acabar de destruir el Pla de Beret 22
- Es moren els boscos de la Segarra i l'Anoia 23
- Ontinyena es ven a Gran Scala 24
- Aragó autoritza la tèrmica de Mequinensa 25
- La justícia declara il·legals les centrals eòliques del Tallat i Vilobí 26
- Porten al jutjat la central solar de Montmajor 27

27 Breus

- Moren electrocutades aus protegides
- Absolts els imputats per la mort de 3 obrers de Grefacs
- Trobada amb el conseller de Medi Ambient
- Les orenetes cuablanca de la Seu Nova de Lleida, amenaçades 28
- Catalunya lliure de bosses, s'obre camí
- Taula rodona sobre la natura i el futur d'Ivars d'Urgell 29
- La fi dels camps de treball de la FTP i Ipcena
- Ipcena amplia la seua base social i millora la web
- L'Ajuntament de Solsona no tallarà més avets per Nadal 30

31 Llibres

- L'ós del Pirineu. Crònica d'un extermini
- La cultura del no. El conflicte ambiental i territorial a Catalunya

Caçadors 5, óssos 0

Aquest és el trist resultat de l'extermini sense pietat que els caçadors francesos (que compten amb la complicitat del aranesos) estan duent a terme sobre la minsa població d'óssos bruns del Pirineu. Des de 1994, han estat executats a trets cinc plantígrads. Claude va morir a la vall de Béarn durant una batuda de senglar, Melba va ser caçada el 1997 i Canelle va caure abatuda al novembre de 2004. La mateixa sort van córrer Palouma, a l'agost de 2006, i Franska, el 2007. Enguany, el mascle Balou va poder escapar-se d'una mort segura i solament va ser ferit. Els últims quatre anys, gairebé han caçat un ós cada temporada. No entenem per què el monarca espanyol, tan adorat a la Val d'Aran, va a Romania a caçar óssos, si al Pirineu seria rebut amb els braços oberts. Del que es tracta no és de fer passar els animals davant les persones, sinó de fer compatible l'existència de tots plegats. I d'exemples reeixits en tenim uns quants, des del cas d'Astúries, amb 150 óssos i altres tants llops (que viuen envoltats de poblacions més grans que les de la Val d'Aran), fins al Canadà, els Estats Units, Itàlia, etc. L'ós és un emblema d'un medi ben gestionat, el propi d'un país avançat.

Tot aquest conflicte al voltant dels óssos neix de l'afany lucratiu que desperta l'especulació urbanística i de la voluntat de ser els amos i senyors de les muntanyes per campar-hi sense cap mena de control. Un esdeveniment progressista com la reintroducció del 1996 va transformar-se en un altre capítol de corrupció política. La repoblació de l'ós va ser el centre de la ira del síndic de la Val d'Aran, Carles Barrera, dels alcaldes del Pallars Sobirà i dels agitadors que no van parar d'infamar amb falsedats aquest animal mític, perquè temen que els paratges on habita es protegeixin de la caça furtiva i de l'especulació urbanística. Com s'explica tanta oposició contra el plantígrad quan el DMAH i el propi Conselh paguen els danys als ramats molt per sobre del preu de mercat i concedeixen ajudes als propietaris forestals per on transita l'ós. Sols la gestió acurada de la fauna redueix, gairebé a zero, la seua possible afectació a la ramaderia (sempre que estigui vigilada) i a la caça. Per això Ipcena ha promogut una campanya intensa per tirar endavant el pla català de gestió de l'ós, oblidat durant 12 anys, inspirat en el model asturià. Tant la Generalitat com el nou síndic, l'únic que han sabut fer és deixar-se influir pels corrents retrògrades de la Val d'Aran i del Pallars Sobirà, que anteposen els interessos urbanístics o cinegètics insostenibles. En especial, el Departament d'Agricultura i el de Medi Ambient, han fet gala d'una incapacitat política total per gestionar el programa Life per a la conservació de l'ós, que la UE va atorgar a França i a Espanya, el 1993. Així, acontentava el síndic i president de la Societat de Caça i Pesca de la Val d'Aran, Carles Barrera, que va gosar demanar l'extermini dels plantígrads o el seu retorn a Eslovènia; però que, en canvi, sol·licita subvencions per a campanyes en pro de la

conservació de les espècies singulars i amenaçades. Segons Francesc Boya, com a diputat del PSC, va dir que entre 80 i 90 milions de PTA dels 200 procedents del Life van anar a parar a consultories privades (premsa local, 31/5/01).

Els esforços ecologistes no han pogut evitar que els caçadors, fent gala d'una gran covardia, s'acarissin amb les ósses i les seues cries. L'1 de novembre de 2004, a Urdo, a la banda francesa del Pirineu occidental, uns caçadors gals van matar la Canelle, l'última femella autòctona, en circumstàncies similars a les patides per Melba. Resulta que ambdós ósses en defensar els seus cadells de l'amenaça dels caçadors i els seus gossos, els havien sortit al pas, per la qual cosa els van disparar a matar, quan amb un tret d'avís a l'aire n'hi hauria hagut prou per espantar-les. Què hi feien unes partides de caça en zones osseres? On estaven els Agents Forestals encarregats de vigilar aquests territoris i els tècnics encarregats del seguiment de l'espècie?

David Colell Orrit
Director de Paratges

Ermengològic

Publicat al diari Segre: 28/10/2008

CREEN UN COD ESPECIFIC PER AL SEGUIMENT DELS ÓSSOS A L'ARAN

On està la justícia que deixa impunes aquests criminals? I que no diguin que els óssos els van atacar, ja que d'haver-ho fet, no ho haguessin explicat. Per tant, el que fan els óssos és defensar-se davant una amenaça. I, encara, més si ha de protegir uns cadells. Ja sabem com és l'instint maternal. En el cas del passat 23 d'octubre a Les, Hvala, l'únic que va fer va ser apartar el caçador que va interposar-se davant la seua fugida desesperada. Si l'ós s'hagués entretingut a atacar-lo, aquest senyor de 74 anys ja criaria malves. La resposta de l'Administració, la de capturar l'animal, està fora de tota normativa i justificació. El nou síndic, Francesc Boya, abans un defensor dels óssos, quan era a l'oposició, ha contravingut lleis i tractats internacionals. En ple segle XXI, com es pot plantejar l'extermini dels óssos? O com es pensava impedir-los l'accés a la Val d'Aran?, amb un mur que encerclés tota la vall?

Si els caçadors, ramaders i polítics aranesos, i els mitjans de comunicació que els donen suport, continuen entossudits en acabar amb l'ós estaran bandejant una via sostenible de futur per a la muntanya. Cada any, moren uns 20 caçadors pels trets dels companys de cacera i no es demana la prohibició d'aquesta activitat. També hi ha accidents mortals a les pistes d'esquí i tampoc es clausuren. Per què no es fixen en enquestes com la del diari Avui, segons la qual el 74% (89.6% al Segre) són favorables al manteniment de l'ós al Pirineu o en les 4.500 adhesions a la campanya SOS Hvala endegada per Ipcena?

El perquè de la persecució política de l'ós

En ple segle XXI, un accident de caça protagonitzat per un caçador de Les i l'ósca Hvala ha estat manipulat per les administracions araneses i pels mitjans de comunicació afins i convertit en un debat propi dels segle XIX sobre l'existència d'óssos en llibertat. Qui hauria d'estar darrere de les reixes, no és un animal indefens que sols procura sobreviure, sinó els difamadors d'una espècie tan singular.

L'última polèmica sobre l'ós és una més de les que hem patit en aquests últims anys, i que mostra clarament que les institucions com el Departament de Medi Ambient i Habitatge i el Consell Generau de la Val d'Aran, han estat absents en la gestió dels afers que són competència seua. I això es mereix el qualificatiu d'incompetència, o el que és pitjor: acció premeditada en l'abandó de funcions públiques amb la finalitat d'aconseguir el resultat contrari al que exigeixen les normatives ambientals. Dit d'una manera més entenedora, resulta, en primer terme, totalment incompreensible i sospitosa l'acció de Govern que, després de 12 anys des de la primera reintroducció d'óssos, entre 1996-97, i després d'haver rebut la Generalitat prop de 1,5 milions d'euros dels fons de la UE del programa Life de reintroducció, durant tots aquests anys, no s'hagin fet des d'aquestes administracions les campanyes pertinents de sensibilització ambiental entre els diferents sectors de la població com els ramaders, caçadors, estudiants, turistes i la resta de la població. Això com a element bàsic. També és incompreensible que, tot i ser una obligació legal la redacció i aprovació d'un pla de conservació de l'ós bru, per ser una espècie catalogada com amenaçada i en perill d'extinció, no s'hagi realitzat. Programa de conservació que, per cert, tenen totes les comunitats on hi ha óssos, com Astúries, Cantabria, Castellà i Lleó, Navarra i l'Aragó. Aquesta última, malgrat que encara no el té aprovat, ja el té realitzat i ha passat pels

consells assessors governamentals. El pla és una eina bàsica per a la conservació de l'ós bru, ja que la seua finalitat i objectiu és evitar l'extinció de l'espècie mitjançant l'aplicació de tota una sèrie de mesures per fer possible la compatibilitat de l'ós i el desenvolupament dels territoris pirinencs. Doncs bé, ens alegraria saber el perquè d'aquesta inoperància del Govern català en l'aplicació i el desplegament de les mesures previstes per conservar els óssos i permetre la seua compatibilitat amb el territori, com passa en la resta de zones osseres. Però molt temem, a pesar nostre, que la resposta no ens la donarà ningú, i les raons vergonyoses restaran en un silenci ben pagat.

Relació de la seqüència dels fets ocorreguts amb l'ósca Hvala

El dimecres 27 d'octubre de 2008, a la zona del Portet, dins de Les (Baix Aran), un grup de caçadors d'aquest municipi va

realitzar una batuda de porc senglar, agafant per sorpresa l'ósca Hvala, que es trobava a la mateixa zona. L'ósca en detectar la presència dels caçadors i els seus gossos va iniciar la fugida i, segons fons del Consell Generau, l'ósca va ser vista per un caçador, en un primer moment, a uns 100 metres. Aquest caçador va alegrar-se de poder veure l'ós. Però, poc a poc, estant el caçador en silenci, l'ósca va continuar fugint passant molt a prop d'ell, moment en el qual, el caçador va cridar fort per espantar-la. Aquest fet va ser percebut per l'ósca com un gest amenaçador i va respondre-hi amb una acció intimidadora: li va donar un cop al caçador i va continuar fugint. El caçador, de 73 anys, després dels fets, va baixar de la zona amb el seu propi peu i va dir als mitjans de comunicació que l'havia atacat un ós, donant-li una urpada al braç i mossegant-li una cama. De ben segur que la reacció imprudent del caçador no va ser intencionada, sinó que va ser deguda al seu desconeixement alhora d'actuar davant d'un ós. Aquest accident de caça s'hagués pogut evitar si la Generalitat hagués aprovat fa anys el pla de recuperació de l'ós bru, ja que tot pla preveu el que s'ha de fer si ens topem amb aquests animals. Per una altra part, el que també és cert és que

Luis Turmo, el caçador presumptament ferit per Hvala, sols presentava lesions lleus en un braç. Aquest va explicar fins a tres versions diferents de l'ocorregut.

l'ósca en cap moment va tenir la intenció d'atacar. En primer lloc, perquè l'ós bru no es caracteritza per realitzar atacs a les persones; ans el contrari, ja que té por als humans. I, en segon lloc, perquè les conseqüències d'un atac d'un ós a una persona serien molt greus.

Persecució política

Posteriorment a l'incident lleu amb l'ósca, els caçadors de Les van pressionar el Síndic de la Val d'Aran que també resideix al mateix municipi. Havien trobat l'excusa perfecta per reprendre la "guerra contra l'ós". Al dia següent, el Consell Generau ordenava la captura de l'ósca Hvala i el seu internament en un centre de fauna, privant-la de la seua llibertat. Malauradament, l'acció de la institució aranesa va tenir inexplicablement el suport del Departament de Medi Ambient i Habitatge, el qual va aportar per a la captura un helicòpter i diverses desenes d'Agents Rurals armats fins a les dents. Dins d'aquesta situació del tot hostil, el 27 d'octubre, el Consell Generau va aprovar per unanimitat de tots els grups polítics una moció on es demanava la retirada de tots els óssos de la Val d'Aran. Està clar que tal moció va ser un autèntic brindis al sol i un acte que va posar en ridícul les institucions araneses davant la comunitat internacional. A qui se li acut demanar una retirada impossible! El programa Life depèn de la UE i l'han signat diversos països i nacionalitats. La moció, per tant, únicament va respondre a una reacció de covardia que pretenia accontentar el sector dels caçadors, força influent políticament a la Val d'Aran. Justament els caçadors són els que van organitzar, en bona part, la manifestació en contra dels óssos al Pirineu, realitzada el passat dissabte 6 de desembre, i que va reunir unes 300 persones vingudes de punts com França, la qual cosa demostra, per sort, que la manifestació només tenia el suport d'una petita part i molt concreta de la societat aranesa. Per una altra part, el govern de la Val d'Aran ha passat a ésser l'únic govern del món que demana la retirada d'una espècie en perill d'extinció, contradient els acords i la normativa internacional en matèria de conservació de la biodiversitat, com la Cimera de Rio del 92.

Unes 300 persones, sobretot, d'altres llocs, es manifestaren a Les, amb el suport del sindic Francesc Boya, perquè creuen que el programa de reintroducció dels óssos impedeix el desenvolupament de les activitats tradicionals. Es queixen també que les lleis ambientals impossibiliten als ramaders defensar el bestiar dels atacs de depredadors.

Així demostra la seua insensibilitat i la prioritització dels interessos privats que promouen alguns governs.

Interessos especulatius

En el fons de la qüestió, a ningú mínimament sensat se li escapa que els que planifiquen el futur de la Val d'Aran no és l'Administració aranesa, si no algunes potents empreses com Baqueira-Beret que decideixen en bona part l'ús del territori. Aleshores, del que tenen por no és de l'ós, sinó que aquest pugui interferir en el model especulatiu que durant les últimes quatre dècades ha transformat aquesta vall convertint-la en una petita Andorra, primant l'enriquiment ràpid i forà per sobre de la defensa de l'interès públic i social i del desenvolupament sostenible. Per la defensa d'aquest model ancorat en el passat, és pel que s'ha generat tanta oposició, curiosament de tota la classe política aranesa.

Campanya en favor de l'ósca i dels seus congèneres

Des d'Ipcena-EdC, en esclatar el conflicte de l'ósca Hvala, vàrem començar una intensa campanya per tal d'aturar l'acció irresponsable de la seua captura. En un primer moment, vam presentar una denúncia als Mossos d'Esquadra a Vielha, els quals la van trametre al jutjat de Vielha el dia 28 d'octubre, i el mateix dia, de forma fulmi-

nant, el "jutge" l'arxivava. Vàrem presentar una segona denúncia a la fiscalia de Lleida, que sí que motivar l'obertura de diligències d'investigació, les quals van ser trameses al jutjat de la Val d'Aran. Alhora es van convocar rodes de premsa a Lleida i Bar-

Ipcena va reaccionar amb celeritat davant el succés de Hvala i va organitzar en un temps rècord una campanya per evitar la captura de l'ósca i el seu captiveri. Es va crear una pàgina web d'informació i recollida de signatures, un calendari de paret, una samarreta i altres articles que han tingut una molt bona acollida.

celona i es van fer arribar denúncies a Medi Ambient de la Generalitat. Una altra acció molt important va ser realitzar una pàgina web per a la defensa de l'ósca Hvala. La recollida de signatures d'entitats i persones individuals en línia ha comptat

L'autèntic perill per a la muntanya no són pas els óssos i la resta de fauna, que s'haurien de considerar com un ric patrimoni comú i un revulsiu per al turisme. El que més danya és la bombolla urbanística, el monocultiu de l'esquí i el furtivisme. Fenòmens que la protecció de la fauna i els paratges naturals impedeix.

amb el suport de més de 4.500 persones i d'unes 100 organitzacions. Entre altres hi trobem: EdC, WWF i SEO/BirdLife. També es van concertar trobades de la EdC amb el Síndic de la Val d'Aran, Francesc Boya, la directora general de Medi Natural i el propi Conseller de Medi Ambient. Entre les propostes fetes destaquem: el lliurament d'un pla de conservació de l'ós bru a la Val d'Aran i el Pirineu realitzat per Ipcena i que supleix la feina que no ha realitzat el Departament de Medi Ambient en aquests últims 12 anys. Tota la campanya ecologista ha servit perquè la persecució i el linxament de l'óssa Hvala i, per extensió, dels óssos del Pirineu francès. A hores d'ara, la Hvala es troba hivernant en algun racó de la serralada i, segurament, està a punt de tenir nous ossets, ja que en el període de zel la van observar amb l'ós Piros.

Cordillera Cantàbrica: tan diferent amb el Pirineu com distant

Actualment, a la Cordillera Cantàbrica hi ha uns 130 óssos repartits entre les comunitats de Galícia, Astúries, Cantabria i Castellà-Lleó. Aquesta primavera ha estat una de les més exitoses quant a la reproducció, ja que s'han comptabilitzat unes 30 cries, la qual cosa és un clar indicatiu que les coses quan es fan bé progressen

de forma positiva. Astúries és una de les comunitats que més esforços ha fet en la conservació dels óssos. Ha declarat com a espais naturals algunes de les zones més osseres, com les dels parcs naturals de Somiedo i Cangas del Narcea, i les de les reserves naturals de Muniellos, entre altres. Aquesta defensa i sensibilització social ha costat molt i han hagut de superar grans obstacles com el furtivisme en la caça de l'ós, que en les últimes dècades va fer reduir la seua població notablement. En aquest sentit l'organització Fapas d'Astúries i la Fundació Oso Pardo de Cantabria han estat decisives per canviar la tendència. Actualment els óssos, a la Cordillera Cantàbrica són una espècie estimada, associada a la identitat d'aquelles terres i clau en la seua promoció turística. Tot plegat ha permès augmentar la renda de les zones rurals on any rere any són més les persones que visiten els territoris ossers atrets per la seua bona conservació i el paper mític

PROPOSTA DE PLA DE RECUPERACIÓ DE L'ÓS BRU (*Ursus arctos*) AL PIRINEU CATALÀ I A LA VALL D'ARAN

Ipcena ha hagut d'assumir la tasca pròpia de l'Administració i ha redactat i presentat un pla de gestió de l'ós bru al Pirineu català, inspirat en el model que s'aplica amb èxit a Astúries.

de l'ós com a senyor del bosc. Totalment el contrari del que lamentablement passa a casa nostra, en uns medis molt menys humanitzats que els de la Cordillera. En l'actualitat, s'ha aconseguit que hi hagi més rebuig que mai perquè l'Administració no ha realitzat les seues obligacions en aquesta matèria.

I a partir d'ara, què cal fer?

Està clar que la feina no s'acaba aquí. Ara caldrà que continuem treballant de forma continuada fins assolir l'objectiu que els óssos puguin viure als Pirineus acceptats i respectats. De moment, hem de pressionar perquè el pla de recuperació sigui aprovat al més aviat possible i s'apliquin totes les mesures previstes a fi de fer la feina pendent fins al moment. També hem previst una trobada de les entitats ecologistes dels dos costats del massís pirinenc per ajuntar els esforços en pro a la conservació de l'ós bru als Pirineus i, sobretot, exigir a les administracions el desenvolupament de programes de sensibilització social vers els óssos. També caldrà estar atens i vigilants per evitar qualsevol atemptat contra aquests magnífics animals, un patrimoni indestruïble dels Pirineus i de la nostra cultura.

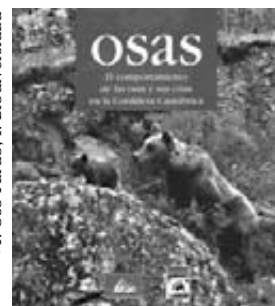
Al llarg de la Serralada Cantàbrica hi viuen uns 130 óssos envoltats de nuclis de població i d'explotacions ramaderes molt més grans que les de la Val d'Aran. En aquesta zona, els óssos s'ón tractats amb respecte i es consideren un revulsiu econòmic de primer ordre quant al turisme.

Dos llibres per llegir sobre el tema del ós

El comportamiento de las osas y sus crías, Guillermo Palomero [et al.]

El llibre Osas, completat amb un DVD amb imatges inèdites, permet conèixer la conducta de les ósses quan van amb els seus cadells, allunyant-nos de les versions dels caçadors, ramaders, polítics i premsa groga. El llibre va ser presentat per Josep Puxeu, secretari d'Estat de Medi Rural i Aigua i president de la Fundación Biodiversidad, amb la intenció de «sensibilitzar sobre la importància de la preservació de l'ós bru i difondre els avantatges i les limitacions que suposa comptar en el territori amb una espècie emblemàtica». La distribució és gratuïta si se sol·licita a la F. Oso Pardo o a la F. Biodiversidad.

© F. Oso Pardo, F. Biodiversidad

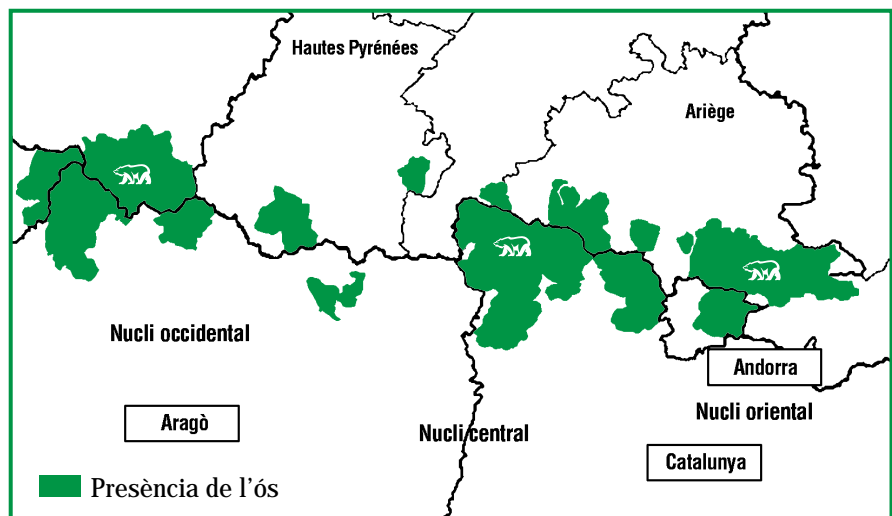
Alguns aspectes del programa de conservació de l'ós bru

- Afavorir la participació activa dels col·lectius de caçadors i ramaders en l'elaboració i desenvolupament del pla de prevenció.
- Elaborar un protocol per a caçadors, guardes de terrenys cinegètics.
- Vigilància: com a mínim 4 agents i un tècnic per comarca afectada.
- Canvis en les tècniques de caça: acostament o aguait en zones sensibles.
- Elaborar un catàleg de les Àrees Crítiques.
- Prohibició d'activitats sotmeses a avaluació d'impacte ambiental en els llocs de refugi de les àrees crítiques.
- Regular la caça a les àrees crítiques que incorporin llocs d'hibernació, limitant la pràctica de la caça en batuda.
- Elaborar un protocol per a visitants de zones osseres amb recomanacions del comportament que cal seguir davant trobades o la presència d'ossos.
- Incrementar la sensibilitat cap a l'espècie i potenciar l'educació ambiental.
- Centres educatius: incorporació als programes curriculars de la problemàtica de les espècies en vies d'extinció com l'ós. Públic general: creació d'un centre d'interpretació o "Casa de l'Ós" i d'altres equipaments.
- Habitants de zones osseres: promoure els beneficis socioeconòmics que implica la convivència amb l'ós.
- Afavorir la participació pública en el desenvolupament del Pla.

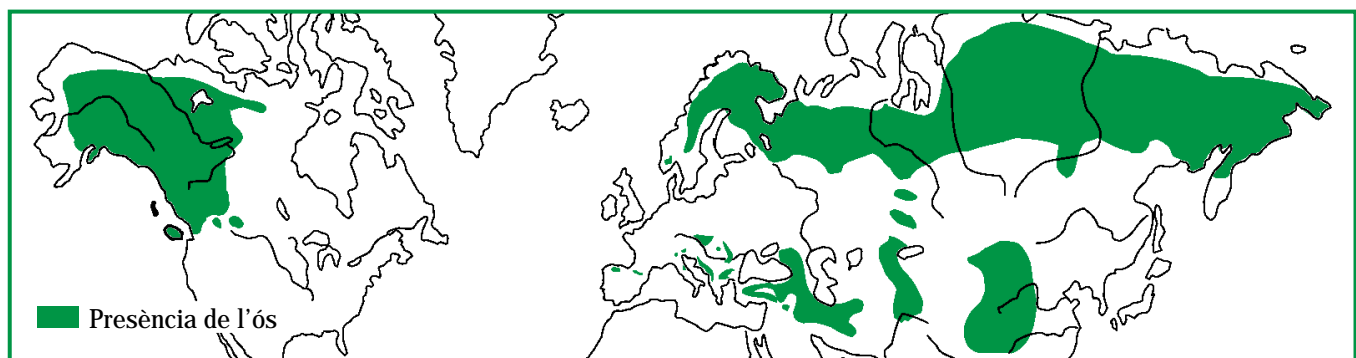
La persecució històrica dels óssos

Els óssos eren una espècie relativament abundant que convivia amb la població de la muntanya. A principis del segle xx hi havia més de 200 óssos al Pirineu català. L'últim ós autòcton va ser caçat l'any 1990. Actualment, els óssos estan catalogats com a espècie prioritària de conservació mitjanant la Directiva Hàbitats de la Unió Europea, ja que en la major part de països europeus es troba en perill d'extinció.

La població d'óssos del Pirineu és la més petita del món i per tant la que està en major perill d'extinció del planeta.

Representació dels tres nuclis poblacionals d'óssos bruns pirinencs. La fragmentació de les comunitats de plantigrads és un dels principals handicaps que alenteixen la seua recuperació.

Respecte a la població mundial, la vintena d'óssos bruns pirinencs i la centena llarga de cantàbrics són nuclis insignificants, per això no s'entén que puguin causar tants danys com se'ls atribueix. Als EUA, Rússia, Escandinàvia o als Balcans, que sumen milers d'óssos, ningú ha demanat que els retirin, ans el contrari.

Cara a cara amb l'ós dels Pirineus, Yves Salingue

L'ós és, als Pirineus, objecte de polèmiques després d'haver nodrit un legendari immemorial. I l'ós continua essent, avui encara, l'emblema dels Pirineus. Però qui ha vist l'ós? Yves Salingue -la tradició familiar del qual s'ha perpetuat a la vall, i que ha sabut moldre la seva pròpia tradició oral segons el seu propòsit- ha pres novament els camins secrets de la muntanya. Amb la seva high tech ha aconseguit fabricar un dispositiu fotogràfic que funciona tot sol durant la nit, sense fregar la pell de l'ós, que no està en venda. I reservar-nos aquest colpidor cara a cara amb Artza.

Crònica d'un extermini

per David Nieto Maceïn

- **S.XII** • Només a l'hivern de 1165 es van matar 14 óssos a quatre caceres, només a les muntanyes de Roncesvalles, al Pirineu. A més a més de 65 galls fers i moltes coses més. Ens dóna una idea de l'abundància de fauna pirenaica i la massacre sense escrúpols que es va portar a terme. Al Pirineu i Prepirineu els óssos eren abundants.
- **S.XV** • Els óssos del Pirineu tenen connexió encara amb el Sistema Central, Muntanyes de Lleó, Zamora i Gredos. Inclús en queden al nord del Sistema Ibèric, a Conca.
- **S.XVIII** • S'exterminen els ossos del País Basc, trencant així la connexió entre els óssos cantàbrics i pirenaics. Les mesures de protecció arriben tard i desapareixen també del centre i sud d'Espanya, on hi havia importants poblacions.
- **1879** • Es mata l'últim ós de Benasc.

- **1935** • Viuen encara al Pirineu uns 200 óssos, des d'Irati al Canigó, incloent el Prepirineu.

Encara hi ha famílies que viuen de la seua cacera.

- **1940** • Es prohibeix la caça de l'ós a França.
- **1948** • Es mata l'últim ós de les valls de Noguera de Cardós i Ferrera, a Catalunya.
- **1949** • Es prohibeix temporalment la caça de l'ós a Cantàbria.
- **1951** • S'autoritza la caça de l'ós a França una altra vegada. Continua la matança.
- **1952** • Es prohibeix la caça de l'ós a Espanya per cinc anys. Comença la caça furtiva. La massacre continua i inclús s'utilitzen verins i es capturen óssos per als circs.
- **1954** • Ja només queden uns 50 óssos al Pirineu occidental i uns 20 a l'oriental.
- **1957** • S'acaba la veda de l'ós. En 8 anys es mataran legalment 28 óssos i molts més furtivament.
- **1958** • Es prohibeix la caça de l'ós a França una altra vegada, però la Federació de Caça "demostra" amb una batuda que encara en queden "molts" i aconsegueixen aixecar la prohibició.

La ira per les pèrdues de caps de bestiar es calmava caçant óssos, als quals se'ls castigava fassin culpables o no. Tot solia acabar en una gran festa al voltant del trofeu aconseguit, en la qual qui havia matat l'ós era considerat com un heroi. Fins i tot, l'Administració obligava a participar-hi.

- **1962** • Es prohibeix la caça de l'ós a França una vegada més, encara donen alguns permisos. Els óssos de la Serralada Cantàbrica queden separats també en dos nuclis, 77 óssos a l'occidental i 15-16 a l'oriental.
- **1965** • Es mata, il·legalment, l'últim ós del Pirineu central a França. L'assassi va al·legar defensa personal. Va quedar lliure sense càrrecs i la carn va ser venuda. Continuen morint óssos.
- **1967** • Es prohibeix la caça de l'ós a Espanya definitivament. Es crea el Parque Nacional de los Pirineos (al Bearn) a pesar de la protesta dels caçadors.
- **1969** • S'autoritza legalment una batuda a França, però no troben ja ni un sol ós. Serà l'última batuda autoritzada. Tot i que encara hi ha almenys un pastor que mata un ós a França.
- **1970** • Queden sols 30 óssos al Pirineu occidental i uns 9 al central. A la Serralada Cantàbrica es fa una autopista (Astúrias-Castilla) que separa més els dos nuclis. Un ós és mort furtivament al Pirineu espanyol, i el capellà del poble, que ho sap tot i conserva el crani, es nega a dir res, sent còmplice de la matança.
- **1971** • Encara es captura un osset a Aspe, al Pirineu, que viuria engabiada fins al 1991.
- **1973** • Quan l'ós ha entrat en una espiral crítica és quan se'l considera espècie protegida.
- **1976** • També a França, ara protecció total per a l'ós.
- **1977** • A la Serralada Cantàbrica ja només queden 42 a occident i uns 12 al nucli oriental.
- **1978** • Es produeix el darrer naixement d'ós conegut a Navarra.
- **Entre 1979-81** van morir 25 óssos per furtius a la Serralada Cantàbrica. Més d'un pastor mata óssos a l'espera il·legal i impunement. Es mata l'últim ós (que se sàpiga) d'Aragó, a la part més inaccessible de la Selva d'Oza, en una batuda de porc senglar. Era una de les últimes ósses reproductores. Amb els caçadors anava el guarda, que es nega a parlar. L'óssa està dissecada en una casa dels assassins.

- **1981** • Queden uns 15 óssos al Pirineu occidental i uns 6 al central. A la serralada cantàbrica, 82-103 al nucli occidental i 29-41 a l'oriental.
- **1982** • Encara passen coses com que, en una batuda al porc senglar, són assassinats una óssa i el seu osset i els caçadors es queden tal qual. I continuen matant óssos furtivament a les batudes als porcs senglars. Des de 1975 fins al 1984 es maten (que se sàpiga) 13 óssos.
- **1986** • L'ós és estrictament protegit pel Conveni de Berna. El Fapas denuncia l'existència d'una xarxa furtiva de tràfic d'espècies que ha matat un ós. A la Serralada Cantàbrica queden 69-70 óssos al nucli occidental i 13-20 a l'oriental. Només del 86 al 87, es maten 9 óssos furtivament a Astúries. I del 80 al 87, han mort almenys 8 óssos a Lleó.
- **1988** • L'últim cens dona una xifra de catàstrofe: només 15 óssos en tot el Pirineu, 10 d'aquests al nucli occidental. A Navarra, ja no n'hi ha de forma contínua. La destrucció de l'hàbitat també és un gran problema. Els últims óssos se senten desplaçats. Es construeixen carreteres i es destrueixen boscos. Els óssos són caçats, altres desapareixen, altres es tornen erràtics i moren aquí o allà. Així mor un ós (ja el 30-40% de la població) al Pirineu central. Encara hi ha un assassi capgròs, que en una cacera il·legal de daines mata un ós, "El Rubio", a Palència. Queda impune a pesar de la lluita del Fapas amb la llei a la mà, que es perllonga

fins al 1994, i inclús consumeix la seua carn amb autorització de la Junta. Encara viuen dos óssos pirenaics engabiats, provinents d'aquells circs d'abans.

- **1989** • Astúries ha prohibit caçar porc senglar a Somiedo per protegir l'ós, i "casualment" es produeix un incendi que arrasa centenars d'hectàrees allà mateix. Encara un pastor mata un ós a Navarra. Queda impune i ningú vol parlar. Dos furtius maten una óssa i pretenen vendre els dos ossets a un zoo estranger. Són detinguts pel Seprona.
- **1989-90** • Es mata en batuda al porc senglar, l'últim ós d'Era Entecada, al Pirineu. La protecció d'aquest lloc va ser impedita pels totpoderosos caçadors fa 2 anys. Es creen a França reserves osseres i hi ha un dur conflicte per això amb els caçadors. L'ós és catalogat ara com en "perill d'extinció".
- **1991** • Situació: 10 óssos al Pirineu occidental i han desaparegut al Pirineu central. Potser hi ha algun d'erràtic. Europa no renova el diploma que va donar al PN dels Pirineus per no protegir l'ós, pel que va ser creat. Fapas i Seprona desmantellen la xarxa mafiosa de furtius a la fi. Encara hi ha casos de furtivisme. Es descobreixen al Pirineu lleidatà petjades de l'últim ós del Pirineu central.
- **1994** • Últim testimoni de l'últim ós del Pirineu central. Situació: 8 óssos al Pirineu occidental. Un pastor mata un

ós; el guarda ho sap i es nega a parlar. Uns caçadors maten un altre ós (seran detinguts 3 anys després, per primera vegada a la història del furtivisme al Pirineu). Fapas descobreix agrupacions furtives.

- **1994** • Situació: 7 óssos al Pirineu (un ha nascut, per primera vegada, des de fa 5 anys).
- **1996** • El director del programa de reintroducció de l'ós a França dimiteix perquè els responsables locals del projecte volen aprofitar per comercialitzar amb el turisme de masses destruint els hàbitats. Comença la introducció d'óssos eslovens al Pirineu central (3 óssos). I després, continua la destrucció dels hàbitats, les batudes il·legals i legals de porcs senglars a zones osseres, etc., etc...

En conclusió...

Des de 1994, han estat executats a trets cinc plantigrads. Claude va morir a la vall de Béarn, durant una batuda de senglar; Melba va ser caçada el 1997 i Canelle va caure abatuda al novembre de 2004. La mateixa sort van córrer Palouma, a l'agost de 2006, i Franska, el 2007. Enguany, el mascle Balou va poder escapar-se d'una mort segura i solament va ser ferit. Els últims quatre anys, gairebé han caçat un ós cada temporada. A l'Estat espanyol, durant la temporada del 2007, els caçadors van acabar amb la vida de 20 persones i 860 van resultar ferides. Quin és l'autèntic perill?

Col·laboreu en la campanya adquirint aquests materials
a: www.sosossospirineu.org o truqueu al 973 263793

Samarretes de màniga llarga de cotó biològic
26 euros

Calendari de paret
3 euros

Reproducció en paper cartró de la cara de l'óssa
7 euros